REDACŢIUNEA,
Administraţiunea şi Tipografia.
BRAŞOV, piaţa mare Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primesc. Manuscripte nu se retrimet.
INSERATE se primesc la ADMINISTRAŢIUNE în Braşov şi la următórele Birourĭ de anuncĭurĭ:
In Viena: M. Dukes Nachf. Max. Augenfeld & Emerich Lesner, Heinrich Schalek. Rudolf Mosse. A. Oppelika Nachf. Anton Oppelik. In Budapesta: A. V. Goldberger, Ekstein Bernat. In Hamburg: Karolyi & Liebmann.
PREŢUL INSERŢIUNILOR: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. — Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
RECLAME pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXIII.

„GAZETA“ iese în fiăcare ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de *Duminecă* 2 *fl.* pe an.
Pentru România şi străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de *Duminecă* 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la d-nii colectorĭ.
Abonamentul pentru Braşov
Administraţiunea, Piaţa mare Têrgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. — Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. — Atât abonamentele cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 57. Braşov, Sâmbătă 11 (24) Martie. 1900.

Instrucţiunea publică şi Szell.

Nimic nu a putut sĕ pună în lumină adevĕrată direcţiunea politică a ministrului preşedinte Szell faţă cu naţionalităţile în aşa mod, ca atitudinea sa cu ocasiunea discusiunei asupra budgetului instrucţiunei publice.

Ce-i drept în acéstă discusiune nu era vorba de resortul lui ca în aceea asupra budgetului ministeriului de interne. Dér Szell e ministru-preşedinte şi în calitatea acésta el e responsabil pentru direcţiunea politică a întregului guvern, şi décă de esemplu ministrul cultelor şi instrucţiunei publice ia disposiţiunĭ şi mĕsurĭ, prin care se calcă îndreptăţirea legală a majorităţii poporaţiunei statului şi se produce astfel amărăciune în sînul ei, atuncĭ ar trebui sĕ admitem cel puţin, că şeful guvernului, după-ce a făcut atâtea declaraţiunĭ, că vré sĕ respecte legile şi sĕ facă dreptate tuturor, nu póte sĕ fiă nepăsător şi sĕ nu intervină cu autoritatea sa intr'o discusiune, în care cea mai mare parte a voroitorilor se pune pe un punct de vedere cu totul înafară de lege.

In tot decursul desbaterei generale asupra budgetului ministeriului instrucţiunei publice, care a durat două ḑile, nu s'a vorbit şi accentuat alt-ceva cu privire la naţionalităţĭ, decât ce s'a făcut în trecut şi ce va trebui sĕ se facă în viitor pentru-ca, prin călcarea îndreptăţirii legale a acestor naţionalităţĭ, sĕ li-se distrugă şi maghiariseze şcólele.

Şi totuşi ministru-preşedinte Szell n'a aflat de bine a sări cu nici un cuvênt în apĕrarea legii, décă nu în a naţionalităţilor. După atâta sgomot, ce s'a făcut în jurul „adevĕratului liberalism“ şi a „iubirei de dreptate şi adevĕr“, reclamate în favorul d-lui Szell, ne am fi aşteptat sĕ-l vedem ridicându se măcar în apĕrarea legilor dela 1868, carĭ au fost pe faţă atacate şi desconsiderate în desbaterea amintită.

N'a făcut d-l Szell absolut nimic pentru salvarea prestigiului politicei sale faţă cu naţionalităţile; n'a ţinut cont de ele nicĭ cât fostul secretar de stat din era Banffy, Berzeviczy. Şi acesta a dat în glasul celorlalţi vorbitorĭ şovinişti, precum nicĭ nu era altfel de aşteptat, dér a credut cel puţin ca o cestiune de decenţă parlamentară pentru un fost secretar de stat la ministeriul de instrucţiune publică, de a spune lui Komjathy, că mirarea lui, că mai esistă încă şcóle cu limba de propunere nemaghiară şi că diferitele confesiunĭ pot avé preparandiile lor, nu e tocmai nemerită, fiind-că de fapt legile dela 1868 şi cea dela 1883 permit acésta. I-a mai spus, că doresce şi el revisuirea legilor, carĭ nu i plac lui Komjathy, dér până atuncĭ el trebue sĕ se împace cu gândul, că gimnasiile românescĭ şi săsescĭ esistă în puterea legilor. S'a arătat însĕ şi mai şiret d-l Berzeviczy şi a ḑis, că unde legile esistente permit guvernului de a alege între diferite mijlóce şi cărărĭ, acolo guvernul alege tot-déuna mijlócele şi căile, ce corĕspund mai bine politicei naţionale maghiare. Ba a mai descoperit şoviniştilor estremĭ, carĭ nu-'şĭ mai bat capul de loc cu esistenţa legilor, ce mai conţin óre-carĭ favorurĭ pentru naţionalităţĭ, că legile şcolare aduse dela 1879 încóce i-au deja o posiţiă mult mai progresistă, decât legea de naţionalitate dela 1868 — progresistă firesce în ce privesce mijlócele şi căile de maghiarisare.

In loc ca sĕ fi întrat, nu ca Berzeviczy, ci cum se cuvine unui ministru-preşedinte cu falnica devisă „lege, drept şi dreptate“, în meritul gravei cestiunĭ a apĕrării şi respectării legalităţii, d-l Szell s'a mărginit sĕ-şĭ reediteze apĕrarea procederei sale în cestiunea regulării rentei şcólelor române din Braşov şi nefăcênd nicĭ cea mai mică observare faţă cu afirmaţiunile şi pretensiunile rĕsvrĕtitóre ale lui Komjathy în ce privesce şcólele naţionalităţilor, a găsit de cuviinţă a rĕspunde, érăşĭ numai ca sĕ se apere, la o singură insinuare a lui Komjathy.

A ḑis adecă deputatul stângei estreme, că ministrul Wlassics a avut mai înainte planul de-a supune gimnasiile naţionalităţilor unei supraveghĕrĭ mai stricte, dér într'aceea din tótă acéstă hotărîre nu s'a ales nimic. Vré sĕ ḑică adecă Komjathy, că Szell ar fi fost piedeca, că nu s'a făcut nimic.

In loc ca Szell sĕ fi rĕspuns cum se cuvenea unui prim ministru şi consilier al Majestăţii Sale, că ministeriul instrucţiunei nu e chemat sĕ facă servicii poliţienescĭ faţă cu şcólele naţionalităţilor, a scos din buzunar o scrisóre a lui Wlassics, din care s'a încercat a dovedi, că stă în corespondenţă cu el asupra acestei cestiunĭ şi că şi-a apropriat cu totul vederile colegului sĕu dela instrucţiunea publică în privinţa „unei mai rigoróse controle“ pe cale administrativă şi institutivă a gimnasiilor şi a altor şcóle secundare nemaghiare.

Şi un ministru-preşedinte, care se pórtă astfel, voesce sĕ împace naţionalităţile?

Acţiunea de împăcare ceho-germană. Din *Viena* se vestesce, că în 21 Martie n. *conferenţa de înţelegere* a ţinut şedinţă. S'a desbătut *cestiunea limbei* la autorităţile provinciale din regatul boem. La desbaterea generală au luat parte dintre Cehĭ Dr. *Engel*, *Pacak*, *Kramarz* şi *Kaizl*; din partea germană *Prade*, *Schüker*, Dr. *Pergelt* şi *Baerenreither*, desfăşurându-se de ambe părţile punctele de vedere principiare. Din partea guvernului a participat în discusiune ministru-preşedinte *Koerber*. Discusiunea nu s'a încheiat. Ea se va continua mâne. Şedinţa a durat 3 óre.

Szell, Wlassics şi scólele naţionalităţilor. In discursul sĕu ţinut cu ocasia desbaterei budgetului de culte şi instrucţiune publică, Bela *Komjathy* învinuise guvernul actual, că a pus la o parte mĕsurile, ce le plănuise guvernul trecut pentru a-se estinde în *tóte direcţiunile inspecţiunea şi controlul asupra scólelor naţionalităţilor.* Invinuirea acésta a căutat s'o abată dela sine guvernul actual chiar prin rostul ministrului-preşedinte *Szell*, care în şedinţa de alaltăerĭ a dietei a făcut următórea declaraţiune:

— Wlassics ḑice într'o scrisóre, ce am primit'o dela el: „Simt necesitatea, ca *asupra unor scóle ale naţionalităţilor, inspecţiunea sĕ se organiseze mult mai riguros*, şi nu numai din punct de vedere administrativ, ci şi din punct de vedere organic *sĕ nu mĕ reţin dela anumite iniţiative*“. —

Cu privire la acésta, ḑise Szell, am curagiul a declara, că ceea-ce spune ministrul, ceea-ce a dispus pe basa acésta, el *a esecutat în parte*, fiind-că gimnasii şi scóle medii, unde s'au ivit cause de bănuelĭ, au fost inspecţionate mult mai riguros şi ceea-ce a dispus el, adecă rigórea în inspecţiune pe cale institutivă şi administrativă, *mărturisesc de al meu*, dela alfa până la omega *vom esecuta*, şi nicĭ o clipă n'a fost vorba, ca *hotărîrea acésta sĕ se slăbéscă, orĭ sĕ fiă îndreptată în altă direcţiune.*

Cu alte cuvinte, *Szell* şi *Wlassics* lucră pe o mână în *prigonirea* scólelor nemaghiare.

Din dieta ungară

(Budgetul ministeriului de culte şi instrucţiune publică)

Miercurĭ s'a continuat şi s'a şi sfîrşit desbaterea generală asupra budgetului cultelor şi instrucţiunei publice. Primul orator al şedinţei a fost

Pader R. (partida poporală catolică): Combate străformarea scólelor confesionale în scóle de stat. Spune, că e cu deosebire incorect, că se ridică scóle de stat nu numai acolo unde nu sunt, ci şi acolo unde sunt şcóle confesionale; ér ce e şi mai detestabil, adese-orĭ se întêmplă, că o scólă confesională e prefăcută în scólă de stat prin mijlocul corteşirii şi agitaţiunei.

Berzeviczy A. nu e de părerea lui Komjathy, că rassa maghiară ar fi în pericul. Naţia maghiară nu se va speria la strigătul lui Komjathy, căcĭ scie ea bine, că primejdia de care a vorbit K. *nu esistă în realitate.* In Ardeal şi în alte ţinuturĭ locuite de naţionalităţĭ, este, ce-i drept, mult de făcut, însĕ judecătorul obiectiv póte se vadă, că *de 30 de anĭ încoce lăţirea şi întărirea maghiarismului a făcut un fórte mare progres.* Komjathy n'are drept nicĭ în aceea, că legea naţionalităţilor dela 1868 a fost octroată naţiunei; ea a fost dimpotrivă „încheierea luptei glorióse“. Atuncĭ, ḑice, naţionalităţile voiau sĕ îmbucătăţéscă ţera în teritorii de naţionalitate. Dér au venit alte legĭ după cea din 1868, carĭ tóte sunt puse pe basa unei *mai înaintate* politice naţionale. Tóte aceste legĭ le-a creat partida liberală.

Komjathy: Dér cum se esecută?

Berzeviczy A.: Aşa cum permit împrejurările. Décă guvernul n'ar fi ridicat şcóle de stat în ţinuturile locuite de naţionalităţĭ, aḑĭ am puté vorbi de mai multe comune slaviste....

Zzilinszky M. (secretar de stat) mulţumesce lui Berzeviczy pentru apĕrarea, ce a făcut politicei de instrucţiune a guvernului. Lui Komjathy îi rĕspunde, că rassa maghiară nu se află în primejdiă aşa de mare, cum i-se pare; *slovacisarea* şi *valahisarea* nu sunt de origine nouă, ba aḑĭ acest proces este în continuă descrescere. *De o mie de anĭ nu s'a făcut pe terenul maghiarisării atâta, cât s'a făcut în cei din urmă 30 de anĭ.* Toţĭ miniştri unguresci de culte *şi au făcut o ambiţiă şi o datoriă din rĕspândirea culturei maghiare;* de n'ar fi făcut aşa, *i-ar fi măturat opinia publică maghiară.* Komjathy ar puté sĕ-şĭ procure date fórte preţióse despre cucerirea limbii şi culturii maghiare printre fiiĭ Slovacilor.

Fiă-care ministru maghiar a propovĕduit până acum *ideia de stat maghiar mai pe sus de tóte,* şi au lucrat în interesul ei. E destul sĕ arătăm asupra învĕţământului poporal. Décă causa „kisdedov“-urilor nu înainteză, vina o pórtă comunele, dér acolo unde esistă şcólă de stat, statul îşĭ dă silinţa a înfiinţa şi „kisdedovo“.

Ce privesce şcólele *confesionale* şi comunale, noi suntem de principiul, că aicĭ trebue sĕ fiă *şcólă naţională unitară,* dér nu e corect sĕ despoiăm nicĭ confesiunile, nicĭ comunele de dreptul de a-şĭ ridica şcóle. Cu forţa nicăirĭ nu se fac şcólele de stat; ni-se îmbie mai mult decât putem face, dér n'avem banĭ sĕ facem, şi ţinta guvernului nicĭ nu póte fi statificarea completă.

Cere votarea budgetului.

Ministru-preşed. Col. ***Szell*** rĕspunde lui Komjathy în afacerea soluţiunei rentei şcólelor române din Braşov. Declară, că în afacerea acésta a scutit interesele şi drepturile ţĕrii, aşa că nu pricepe cum s'ar puté vorbi despre vătĕmarea demnităţii Ungariei. Vătĕmător şi umilitor ar fi fost, décă lucrurile ar fi rĕmas în starea lor de mai înainte. Declară, că între el şi Wlassics, care e greu bolnav, n'a fost şi nu este nicĭ un fel de neînţelegere în cestiunea şcólelor române, séu în alte cestiunĭ. Chiar acum i-a trimis o scrisóre din sanatoriul, în care zace bolnav, şi-i spune, că în tóte e pe deplin înţeles cu el. (Szell).

Se face apoi votarea şi proiectul de budget se primesce. Urméză desbaterea pe paragrafĭ.

Din România.

Procesul Hallier.

Tribunalul de arbitri în afacerea Hallier şi-a continuat şedinţele la 8 Martie st. v., după ce acestea au fost întrerupte trei ḑile, ca sĕ li-se dea timp advocaţilor statului de a-şĭ pregăti rĕspunsul la lunga pledoariă a d-lui Poincaré, apĕrătorul lui Hallier.

In discursul sĕu de apĕrare, d-l Poincaré a susţinut cam următórele: că planurile lucrărilor dela Constanţa, primite de Hallier, s'au schimbat mereu; că cei însărcinaţĭ cu controlul lucrărilor îi făceau lui Hallier tot felul de şicane, de carĭ scăpa numai mergênd la Bucurescĭ şi înţelegêndu-se cu cei dela centru; că cei ce aveau sĕ i înlesnéscă primirea materialului trebuincios lucrărilor, îi făceau tot felul de întârḑiărĭ, încât el nu-l avea la timp; că chiar materialul stabilit prin devisurĭ s'a schimbat mereu cu aprobarea celor dela centru; că materialul, care, înainte de a începe lucrările portului în regie, 'i-s'a refusat lui Hallier ca rĕu, s'a întrebuinţat în urmă ca fórte bun tot la aceleaşĭ lucrărĭ ş. a.

Cu alte cuvinte, Poincaré a înfăţişat lucrul aşa, că Hallier ar fi fost cu intenţiune şicanat şi a dat sĕ se înţelégă, că a fost chiar esploatat de cei însărcinaţĭ cu controlul lucrărilor etc.

Pledoaria d-lui Panu.

Îndată la începutul şedinţei de Miercurî a luat cuvêntul d-l Panu, advocat al statului, dicênd, că-i pare fórte rěu de tonul cam ridicat al d-lui Poincaré. Acesta a promis la început, că nu va vorbi, decât de greşelile unei micî părţî din administraţia serviciului hidraulic, dér nu s'a ţinut de cuvênt şi a întrebuinţat terminî ca *vols légalisés* fórte atingětorî pentru demnitatea ţěrii, pe care, ca Român, e dator sě o apere din tóte puterile. De aceea va fi şi puţin cam aspru cu d-l Poincaré. Crede, că în afacerea Hallier nu e absolut nimic de ascuns. Poincaré a susţinut, că au fost mai multe proiecte pentru portul Constanţa, dér Hallier scie, că sunt numai două proiecte. D-lui Hallier îi plăcea sě amâne lucrurile, dér nimenî nu l'a silit sě părăsescă lucrările portului. D-l Poincaré şi-a lăudat clientul, spunênd, că e un om fórte capabil etc. şi a înjosit pe cât a putut corpul de inginerî român spunênd, că lucrările acelora erau mai pe sus de puterile lor; ba tóte greşelile antreprenorului le-a aruncat în spinarea inginerilor românî. A atribuit statului român un rol dubios, dicênd, că a căutat sě scape de Hallier, resiliând contractul cu el din causa lipsei de banî, şi de aceea a pus pe inginerî sě facă miseriî antreprenorului, sě-l silescă a părăsi lucrările, cum a şi făcut.

Noi, dise d-l Panu, vom dovedi, că atuncî, când Hallier a părăsit lucrările portului, starea financiară a statului era destul de bună, avea la îndemână 80 de milióne pentru lucrări publice, putea aşadér plăti din ele cele 15 milióne d-lui Hallier. Prin urmare nu e permis a se dice, că Hallier a fost pus în regie pentru-că statul n'ar avé cu ce-l plăti. Statul român a avut de-a face cu mulţî antreprenorî şi a făcut lucrări şi până la 400 milióne. Nimenî n'a îndrăsnit însě sě afirme, că administraţia i-ar fi făcut şicane. D-l Poincaré a vorbit de tóte, dér n'a spus, că Hallier a fost somat în Martie 1899 de ministeriul lucrărilor publice sě grăbéscă lucrările, dându-i-se treî lunî pentru a proba ceea ce póte. Acésta s'a întêmplat înainte de a fi pus în regie. Hallier n'avea déră, decât sě se pună pe lucru, dér el s'a pus pe fugă. Adevěrata causă a nesuccesului luî Hallier, dise d-l Panu, a fost enormul rabat, ce l'a acordat el sub devis, care era de 23.80 la sută. Toţî au înţeles, că Hallier nu va fi în stare sě esecute lucrările cu acest mare rabat. Altă causă a fost temperamentul luî Hallier, care şi la cele mai micî ocasiunî ridica proteste.

Dér, dise d-l Panu, Hallier era genat, căcî nu avea nicî banî, nicî credit, ceea ce o póte dovedi. Chiar grevele multiple, carî au isbucnit pe şantiere probéză acésta. Se póte, ca Hallier sě fi reuşit în Belgia şi Francia, dér în România îl vedem sub un aspect cu totul defavorabil pentru dê-sa.

Încât pentru pretensia esagerată a luî Hallier, ea e tot-odată şi curiósă. Lucrările portuluî representau suma de 19 milióne. Hallier a primit deja patru milióne şi acum mai cere încă 18. Adecă, décă l'am plăti, i-am da 22 milióne, în loc de 19, pe carî le-ar fi primit, décă ar fi sěvêrşit lucrările portuluî.

Greşéla nóstră, dise d-l Panu, este, că am fost întotdéuna prea îngăduitorî faţă de d-l Hallier. După acésta trece la critica aměnuntelor afacereî.

Jokai despre diaristul maghiar.

Scim, că Dumineca trecută s'a dat în Budapesta un banchet festiv al „Reuniuneî diariştilor“ maghiarî, din incidentul aniversăriî a 52-a de când a reînviat libertatea (!) presseî. Presenţî erau aprópe toţî diariştiî din Budapesta, erau de faţă şi miniştri Szell şi Daranyi şi mulţime de representanţî ai diferitelor corporaţiunî. În fruntea meseî ocupa loc bětrânul şi cunoscutul scriitor maghiar Mauriciu *Jokai*, care a rostit cuvêntul festiv, ţinênd în mână un pahar de aur. Étă ce dise el, în resumat, în toastul, ce l'a ţinut cu acésta ocasiune:

Jokai cere scuse, că odinióră cu glas îndrăsneţ a proclamat libertatea presseî. În era de pie memoriă a censurei redactorul maghiar de jurnale trăia în o stare idilică. Până la 8 óre séra era îndatorat sě dea ultimul manuscript factorului tipografieî. Pe la 10 óre se presenta un esemplar din diar censureî, ér când se reîntorcea cu părţî confiscate, paginatorul sta gata cu articolî de reservă de lungime diferită, numiţî articolî „neutralisaţî“. Cu aceştia suplinea locurile şterse de censură şi se da fóia la tipar. În dina următóre era curios şi redactorul, că óre ce o sě apară în fóiă. Şi nu era puţin surprins când vedea, că în locul unuî articol despre „dieta din Transilvania“, era unul despre nascerea unuî vulcan submarin etc. Cu telegrame nu-l plictisia nimenea. Corespondenţele din provinţă nu erau urgente.

El încă e unul, dintre ceî carî au despoiat pe jurnalistul ungar de acéstă situaţiă de paradis.

Câte aptitudinî trebue sě posédă jurnalistul de adî! El e agricultor, grădinar, econom, viier, miner, corăbier, predicator, crâsnic, clopotar, înviětor la înmormêntărî, frate de mire, matriculant şi poet!

Jurnalistul maghiar de astădî e protector, mecenate, colector de oferte marinimóse, un amic al deaprópelui, îngrijitor de copiî, mijlocitor de oficiî, portier universal. Jurnalistul maghiar e controlor public, diplomat, advocat, judecător, tribun al poporuluî, gura satuluî, representant al oraşuluî, deputat, orator temut. Acelaşî e comerciant, financiar, economist naţional, profet de timp, clăditor de căî ferate. El e medic, îngrijitor de bolnavî, salvator, desinfector, hipnotiseur, farmacist şi bucătar. El e poliţist, procuror general, apěrătorul virtuţiî, rafinatorul moravurilor. Jurnalistul maghiar e o om de sport, atlet, biciclist, vêslaş, cunoscětor de caî, vênător. El e consilier public, corespondent, educator de fete maî înalte, biurou de informaţiunî. El e croitor, negustor, espert de toalete, consilier intim actual de boudoir; dansator, actor şi musicant în praxă şi teoriă. Pe lângă acésta mai e jurnalistul maghiar şi poet, ba chiar savant, polyhistor, magister omniscibilium, biograf universal, profesor şi dascăl.

Adese-orî trebue sě fiă el şi un viteaz soldat, avênd sě apere chiar cu sângele sěu adevěrul! Ceea-ce e încă mai greu: jurnalistul maghiar trebue sě fiă şi un seladon (amorez), care acompaniéză dame frumóse, intervievéză artiste de renume şi presentă publicului comorile lor preţióse de secrete. El mai e călětor, care nu pregetă a cerceta scenele evenimentelor interesante, Constantinopolul, Stockholm, Lisabona, Turin, Sighişóra, aşa-dér el e geograf, topograf, etnograf, cum nu mai este alt jurnalist pe lume. Jurnalistul maghiar e încă alchimist, care face din hărtiă aur şi din aur hărtiă. Afară de acesta el mai trebue sě aibă dibăcia de a face minunî geografice! Cetim în s-ta scriptură, că Mesia a săturat într'o di cu câte-va pânî de orz mai multe mii de ómenî. A fost o minune! Voi însě, iubiţî colegî, de săptěmânî de dile săturaţî un public de sute de mii cu pâne de ověs! (alusie la afacerea liferaţieî de ověs a luî Ugron).

Culmea aptitudinilor jurnalistuluî maghiar o spune Jokai mai la urmă. Jurnalistul maghiar trebue sě fiă cel mai agil şi perfect corifeu de corteşî. Trebue sě maî pricépă şi politică, dér nu e absolut necesar. Atâtea felurî de sarcinî v'a încărcat pe umerî libertatea de pressă, al căreî urzitor intelectual am fost eu! Dér totuşî nu vě cer iertare, ca sě nu dică cine-va: Tu nu te plângî, ci te făleşcî! Da, o carieră vrednică de laudă e jurnalistica de adî, şi cu bucuriă îndeplinim tóte problemele eî. Numaî sclavului îi este munca o pedépsă, celuî liber însě o desfătare!“

SCIRILE DILEI.

— 10 (23) Martie.

Numai unguresce. Primarul Budapesteî Halmos, după cum aflăm din foile budapestane, a găsit o nouă ocasiune de-a dovedi „patriotismul“ sěu. El a cerut dela comanda militară sě-i trimită lista oficerilor pensionaţî capabilî de-a figura ca alegětorî. Comanda militară a satisfăcut cereriî primaruluî, scriindu-i însě *în limba germană*. Primarul din causa acésta a respins actele cu adausul, că *numai în limba maghiară le póte primi*. Se va vedé acum, ce va face comanda militară.

Szell despre reforma administraţieî. O deputaţiă a reuniuneî centrale regnicolare a notarilor a predat la 5 Martie n. ministrului preşedinte Szell, ca ministru de interne, un memoriu cu privire la regularea administraţieî comunale. După-ce vorbitorul deputaţiuneî a schiţat cuprinsul memoriuluî, ministrul a rěspuns printr'o vorbire maî lungă, în care a arătat insuficienţa sistemuluî actual de administraţiune. Promite, că va face tot posibilul sě se îndrepteze defectele administrative de adî şi la timpul sěu va înainta cameriî un proiect de reformă. Nu e destul, dise Szell, a repara numai, ci a transforma cu totul *fără a-se trece cu vederea spiritul naţional maghiar.* — Par'că-l audim vorbind pe Banffy!

Timbrele postale vechî. Ministrul unguresc de comerciŭ a dat o ordinaţiune, după care timbrele vechî postale austriace, precum şi alţî articulî postalî vechî de valóre, carî n'au fost scoşî din us la 1 Ianuarie a. c., vor mai putè sě se folosescă până la 30 Septemvre st. n. 1900. Va sě dică timbrele de epistole şi corespondenţele postale pot fi încă folosite până la finea luî Septemvre.

Papa despre viéţa omenéscă. Din Roma se raportéză, că dilele acestea a fost primit în audienţă la Papa principele de Reuss Henrik VII, principele Labkovitz şi baronul Morsey, fost deputat austriac, împreună cu soţia sa. Au fost primiţî cu deosebită afabilitate de Sântul Părinte, ér când unul dintre visitatorî îşî esprimă bucuria pentru sănětatea şi faţa înflorítóre a Sânţieî Sale, Papa i-a rěspuns: „Viéţa omului e în mâna luî Dumnedeu, însě eu cred, că cu moderaţiune şi cu o înţeléptă folosire a puterilor sale ńă-care om ar puté ajunge la o etate fórte înaintată. În mica mea patriă nu este raritate, ca unii ómenî sě trăiéscă şi *peste o sută* de anî“.

Predicî. Poimâne (Duminecă în 12 Martie v.) va predica în biserica Sf. Nicolae din Scheiŭ părintele Dr. Vasilie *Saftu*.

„Noul Paganini“. Marele virtuos în violină *Jan Kubelik* supranumit „noul Paganini“ va da, în trecerea sa pe aicî, şi în Braşov *un singur concert* Vinerea viitóre în 30 Martie n. în sala de concerte dela redută. Tînĕrul artist, care n'a împlinit încă 20 de anî, a ajuns a fi cel mai renumit dintre toţî virtuoşiî în violină ai timpuluî de faţă, şi este admirat pentru technica sa fenomenală, neîntrecută în ce privesce siguranţa şi fineţa eî. De aicî vine că i-s'a dis cu drept cuvênt al doilea Paganini. Deodată cu tînĕrul artist boem se va produce şi cântăréţa distinsă, d-şóra *Dora Lichtenstein*, şi îi va da concursul ca acompaniator la piano d-l Ludovic *Schwab* profesor la conservatoriul din Praga. Programa concertuluî va fi publicată încurênd. Biletele se vor vinde de Lunî diminéţa încolo la librăria Hiemesch în târgul grâuluî.

O moştenire de patru milióne pentru anul 2015. În Löcse a rěposat dilele acestea medicul de ştab Ludovic Wester în etate de 65 de anî. Rěposatul şi-a testat întrégă averea sa, în sumă de *30,000 coróne*, în favorul institutului de orfanî regnicolar al evangelicilor, dér cu condiţia, ca fundaţiunea numai atuncî sě se folosescă în favorul scopurilor institutuluî orfanal, după ce capitalul împreună cu interesele sale capitalisate se va urca la *patru milióne coróne.* Acésta va fi cam peste 115 anî, adecă prin anul 2015 după Christos.

Inimă maghiară — metal berlines. Pressa maghiară e fórte indignată. Indignarea i-a deşteptat'o scirea diarului „*Berliner Lokalanzeiger*“, că monumentul împěrătéseî-regine Elisabetă, pentru ridicarea căruia au colectat femeile şi fetele maghiare, va fi turnat un bronz nu în Ungaria, ci chiar în Berlin la firmă „Schaeffer et Walcker“. Monumentul l'a modelat în gips sculptorul maghiar Zala, care a primit, dice fóia berlinésă, mulţime de oferte mai favorabile dér el a decis totuşî sě-şî tórne figura la firma numită. Lucrul acesta, strigă cu indignaţiune foile din Peşta, trebuia sě se facă aicî acasă în fabrică maghiară, căcî cheltuielile pentru monument în Ungaria s'au adunat din contribuirile femeilor maghiare. Monumentul întreg representă un altar încunjurat de o cunună uriaşă. În dosul monumentuluî se află geniul iubireî, ér dinaintea îngerului stă o cruce încinsă cu o cunună de spinî cu inscripţia: „In memoriam sempiternam.“ Destul că Ungurii sunt făcuţî pământ, că „inima maghiară“ — cum dic foile lor — se tórnă în metal berlines?

O demonstraţiă de ţěranî bulgarî. Poporaţiunea din nordul Bulgariei e în mare mişcare şi în oraşele Razgrad, Ruscine şi Sumla au fost săptěmâna acésta marî turburărî, ba în *Varna* poporul a venit în conflict şi cu miliţia. Causa mişcăriî este o lege votată de Sobranie şi sancţionată de principe, lege care a schimbat în decuială darea de pământ, ce se plătia în natură. Poporaţiunea simţindu-se nedreptăţită a protestat contra legiî. Ministru-preşedinte bulgar a dat ordin prefecţilor, ca astfel de adunărî sě le împrăştie, de-óre-ce sunt ilegale. Principele însuşî a refusat sě priméscă o deputaţiă de ţěranî, care voia sě reclameze. Mişcarea e de caracter primejdios şi a luat proporţiî amenințătóre în urma conflictului sângeros din Varna.

Demonstraţiă „patriotică“.

S'a scandalisat „tinĕrimea de aur“ maghiară din Budapesta, pentru-că studenţiî germanî dela şcólele superióre din Viena, născuţî pe globul maghiar, vor sě pună basele uneî reuniunî, care sě vină în ajutorul fraţilor şi părinţilor lor germanî ameninţaţî de pericolul desnaţionalisăriî, mai corect dis al maghiarisăriî. În ochiî şoviniştilor turbaţî maghiarî, mai mare „păcat“ nu puteau face aceî devotaţî şi entusiaştî naţionaliştî germanî, căcî înaintea Ungurului, tinĕr şi bětrân, trece drept crimă şi trădare de patriă încercarea „streinilor“ de a-şî apěra naţionalitatea şi limba, ameninţate de potopul maghiarismuluî violent.

Ce era dér sě facă nobiliî tinerî „maghiarî, cu ce „bravurî“ sě se arate înaintea lumeî civilisate, décă nu cu demonstraţiî scandalóse, arma tuturor ómenilor, carî şî-au pierdut rostul şi în pieptul cărora nu mai bat sentimentele marî şi nobile ale respectăriî dreptului şi libertăţiî altora de a trăi şi a-se desvolta în propria limbă şi cultură naţională?

S'a adunat dér „lamura“ junimiî maghiare din Budapesta într'un mare meeting, la care, după raportele foilor unguresci, au participat aprópe 1000, ca sě se sfătuéscă ce e de făcut. Aceleaşî foi spun, că adunarea a fost dela început până la sfîrşit o pătimaşă isbucnire, ba în ura şi furia lor au mers uniî aşa de departe, încât s'au năpustit chiar în contra presseî maghiare, învinuindu-o cu *nepatriotism*, pentru-că nu apěră cu destulă energiă naţia maghiară contra atacurilor pangermane.

In vorbirea de deschidere un anumit *Köposdy*, preşedintele „Egyetemi Kör“-ului, a dis, că nu s'au adunat, ca sĕ demonstreze în contra unor *miserabilĭ*, carĭ vor „sĕ seducă poporaţiunea blândă şi patriotică şvăbéscă“; acei seducĕtorĭ (tinerii germanĭ) „sunt mult mai ticăloşĭ“, decât sĕ merite a-se ocupa de ei. S'au adunat însĕ, ca sĕ manifesteze pentru „sentimentul naţional al tinerimei maghiare“ şi sĕ provóce pe acei tinerĭ, carĭ sunt din ţinuturile locuite de Şvabĭ, „sĕ apere poporul, care n'are nimic de a face cu mişeii.“

Ei, vedeţĭ, aşa scie sĕ vorbéscă un tinĕr maghiar pus' în fruntea unei societăţĭ unguresci.

S'a cetit apoi un proiect de resoluţiune, în care se protestéză viu contra mişcării tinerilor germanĭ din Viena şi se cere ca toţĭ sĕ sară „în apĕrarea maghiarimei periclitate prin astfel de tendenţe subversive“. Cei de faţă au aplaudat furtunos, apoi a venit rêndul la vorbirĭ. Un „patriot“ patentat cu numele *Brazovay* a dis, că réua politică de naţionalitate a guvernelor este pricina agitaţiunilor, se fac prea marĭ concesiunĭ naţionalităţilor, ba li-se face posibil dobêndirea de diplome pentru aceia, carĭ nicĭ nu sciu unguresce. — Altul cu numele *Turecsek* a dis, că cei ce au subscris apelul vienes sunt numai nisce „gunóie ale Saşilor ardelenĭ“, ei nu merită nicĭ dispreţ, de aceea nu află necesar, ca proiectul de resoluţiune sĕ li-se trimită şi lor. — Un *Boross* din Dobreţin a dis, că mişcarea tinerilor germanĭ e fórte însemnată, ea trebue sugrumată neamânat, ca nu cumva sĕ crescă şi sĕ se facă mare, ca mişcare studenţilor „valahĭ“, — şi aşa mai departe.

Ca sĕ pună capac la tóte, s'au dus o parte din ei la Teatrul Naţional, unde au demonstrat în contra lui Keglevich. Aicĭ însĕ i-a surprins poliţia şi i-a împrăsciat. Pe trei dintre ei i-a şi arestat: *Pressburger*, *Fuchs* şi *Steiner* — toţĭ Maghiarĭ „neaoşĭ“.

In chipul acesta sciu ei sĕ-şĭ manifesteze sentimentele patriotice şi se „apere“ interesele maghiarismului. Halal de aşa apĕrătorĭ!

O propunere importantă.

(*Din camera Română.*)

In numele a 30 de deputaţĭ ai camerei române, d-l N. *Filipescu* a depus o propunere de modificare a art. 43 din Regulamentul camerei, de următorul cuprins:

„*Art. 43.* — Şépte deputaţĭ pot presenta Adunării orĭ-ce proiect de lege séu propunere.

„*Orĭ-ce propunere séu proiect de lege, care atrage după sine o cheltuélă óre-care, trebue sĕ creeze şi un venit din imposit pentru acoperirea acelei cheltuelĭ*“.

Comisiunea camerei pentru modificarea articlului de mai sus a ales raportor pe d-l Const. C. *Arion*, care şĭ-a şi făcut raportul sĕu.

In acest raport se arată mai întâiŭ, cum este privit dreptul de iniţiativă parlamentară în Anglia şi în Francia şi la ce îngrădirĭ, mai mult séu mai puţin reale, este el supus.

Mai cu sémă în materiă financiară dreptul de iniţiativă parlamentară rĕu întrebuinţat a produs resultate deplorabile. A venit timpul, ca şi în România sĕ se ia mĕsurĭ pentru a-l îngrădi mai mult, ca sĕ se pună frêu unei prea marĭ libertăţĭ, al căreia efect este până în present, că a mărit cu decimĭ de milióne datoria publică a României. Etă cum esplică acésta raportul sus amintit:

In regimul parlamentar, dorinţa, une-orĭ fórte legitimă, de a mulţumi colegiile electorale, a îndemnat pe deputaţĭ sĕ propue creaţiunĭ şi îmbunĕtăţirĭ de un interes local netăgăduit, dér de un interes general fórte dubios. Acele creaţiunĭ, acele îmbunĕtăţirĭ au avut asupra pungei Statului efecte absolut păgubitóre.

Stau încă próspete în memoria fiăcăruia numĕrósele fapte, carĭ demonstră aceste adevĕrurĭ. Câte linii de drum de fier au fost votate, după propunerĭ datorite iniţiativei parlamentare şi impuse astfel diferitelor guverne! Una singură, Bârlad-Galaţĭ, a costat între 30 şi 40.000.000 lei. Câte alte milióne nu s'au cheltuit cu linia Piteştĭ-Curtea-de-Argeş, Alexandria-Roşiorĭ şi cu celelalte?

Aceste linii, de un interes secundar, nu pot avé decât o circulaţiune restrînsă şi, décă au putut popularisa în localitate, pentru moment, numele deputaţilor, graţie iniţiativei, cărora au fost propuse, votate de Cameră şi impuse guvernului, apoi de sigur ele n'au fost nicĭ creatóre de importante bogăţii, prin mişcarea ce ar fi provocat, nicĭ producĕtóre de veniturĭ fiscale, căcĭ în comparaţiă cu costul creărei lor şi cu cheltuelile de întreţinere, ele dau un deficit permanent.

Trebue, pe lângă acésta, sĕ ne reamintim, că numĕrósele licee din oraşele de reşedinţă ale districtelor sunt, în mare parte, datorite zelósei intervenţiunĭ a deputaţilor din localităţĭ de pe vremurĭ. La început modeste gimnasii, ele s'au transformat treptat în licee complecte.

Neapĕrat se rĕspândesc ast-fel cunoscinţele clasice, se pun la îndemâna fiă-căruia, şi acésta în mod gratuit. Dér, ce o fi câştigat clasicismul la noi în ţéră din acéstă cultură secundară, mai mult estensivă decât intensivă, şi póte cam pripită faţă de trebuinţele nóstre reale, décă s'a lărgit cercul cultural? Cu cât în realitate s'a înălţat nivelul cultural?

Aceste sunt cestiunĭ grele, pe carĭ creaţiunile numĕróse de licee a putut sĕ le pună, dér nu le-a putut tranşa.

Faptul este, că relativ la numĕrul poporaţiunei, cu gradul nostru de desvoltare culturală şi mai cu sémă de desvoltarea reală a instrucţiunei primare, avem scolĭ secundare mai numĕróse, decât naţiunile occidentale.

Şi, décă nu se póte afirma cu certitudine, că s'a înălţat mult nivelul cultural, se póte însĕ afirma, că tóte aceste creaţiunĭ apasă simţitor asupra budgetului.

Nu trebue sĕ uităm, în fine, extraordinara dărnicia, cu care s'au votat recompensele extraordinare şi pensiunile, destinate a rĕsplăti servicii fórte respectabile, dér dintre carĭ puţine în realitate aveau acel caracter de extraordinară importanţă, care sĕ merite o atât de mare onóre şi un sacrificiu atât de însemnat ca cel al unei recompense naţionale.

In analele nicĭ unui parlament nu se va fi vĕdut atâta munificenţă ca aceea pe care, până la 1890, o arată parlamentul român către toţĭ funcţionarii publicĭ, către vĕduvele şi orfanii lor, ba une-orĭ chiar către urmaşii vre-unui deputat din majoritatea momentului.

Negreşit, că fórte adese orĭ acele pensiunĭ şi recompense naţionale veniau în ajutorul unei miserii, demnă de tótă compătimirea; dér, chiar décă tóte ar fi fost inspirate de sentimente de umanitate, s'a perdut prea mult din vedere, că Statul nu trebue sĕ aibă decât un rol fórte limitat în materiă de asistenţă publică. De câte-orĭ însĕ pensiunile, une-orĭ considerabile, au fost propuse şi votate pe basa unor sentimente de prieteniă şi de tovărăşie politică, mai mult decât pe aceea a vre-unei crude necesităţĭ a pensionarului?

Cu atât mai mult se împovĕrau budgetele viitóre prin asemenea propunerĭ, cu cât graba de a-se vota legile este caracteristică în parlamentul român şi nu-şĭ găsesce nicĭ un esemplu similar în vre-un alt parlament; mai în tóte parlamentele proiectele de lege sunt supuse înainte de vot la două séu trei lecturĭ, făcute la intervale, tocmai ca sĕ se dea timp reflecsiunei sĕ-şĭ producă efectele sale.

La noi tóte acele proiecte de milióne se presentau Camerei fără altă preparaţiune, decât aceea care, de ordinar, se face prin secţiunĭ şi în comitetul delegaţilor.

Se înţelege, că aceste criticĭ se adreséză trecutului. Astădĭ înţelepciunea ni-a venit cu strîmtórea situaţiunei financiare. Camera actuală nu are sĕ-şĭ impute nimic.

Am credut însĕ util în momentul chiar în care se face o propunere, destinată sĕ oprésca în viitor depărtarea dela înţelépta regulă de conduită, pe care o impune necesitatea momentului, am credut util, d-lor deputaţĭ, sĕ vĕ reamintesc abusurile făcute cu dreptul de iniţiativă parlamentară în materie de cheltuelĭ, abusurĭ, carĭ au contribuit în mod simţitor la crearea stărei financiare de adĭ.

Rĕsboiul din Africa sudică.

Situaţia pe câmpul de luptă din Africa e neschimbată. Nicĭ Englesii, nicĭ Burii n'au făcut în ultimele dile mişcărĭ mai însemnate. Lord *Roberts* anunţă, că lord *Kitchener* a ocupat dilele trecute *Prieska*, pe pământul Griqua, şi în faţa năvalei oştilor sale Burii s'au retras. Kitchener este aşadér departe încă de Mafeking, ér faptul, că el însu-şĭ operéză contra rĕsculaţilor, este o dovadă, că rĕscóla se estinde în mare şi periclitéză linia de contact a lui Roberts cu drumul ferat din Capstad.

*

Interesante sunt scirile, ce se comunică din *Croonstadt*, unde Burii s'au adunat în numĕr mare. Se afirmă, că ei aştéptă veseli şi voioşĭ pe Englesĭ. Preşedinţii *Krüger* şi *Steyn* au ţinut în lagĕrul bur discursurĭ însufleţitóre. *Krüger* a îndemnat pe ostaşĭ sĕ continue lupta pentru libertate, căcĭ cu tóte-că Englesii au ocupat Bloemfontein *pe câte va sĕptĕmânĭ*, e absolut sigur, că statele bure *îşĭ vor conserva independenţa.* — *Steyn* încă a ţinut ostaşilor un discurs fórte înflăcărat. El dise, că ocuparea oraşului Bloemfonstein nu însémnă încă cucerirea statului liber Oranje. *Steyn* continuă aşa:

— Anglia ni-a refusat cu desĕvêrşire libertatea; astfel fiind, ce putem face alta, decât sĕ ne luptăm până la ultimul picur de sânge. *Rĕsboiul numai acum se începe într'adevĕr.* Eu, ca preşedinte al vostru, Vĕ fac atenţĭ şi vĕ provoc, *sĕ nu daţĭ credĕmênt proclamaţiunei lui Roberts.* Anglia tot déuna şĭ-a călcat cuvêntul dat şi contractele încheiate nicĭ-odată nu i-au fost sfinte. Séu dér n'a declarat *Millner* mai dĕunădĭ, că toţĭ Africanderii trebue stirpiţĭ? Lupta trebue s'o ducem până la fine, încrederea nóstră e în Dumnedeu!

Vorbirea acésta a făcut o mare impresiune.

*

Agenţiei „Reuter“ i-se comunică din *Kimberley*, că Dumineca trecută un mare foc de puscĭ a fost lângă *Warreton*, între trupele englese, carĭ ocupau ţĕrmul rîului Vaal şi între Burii, carĭ tăbăriau lângă Fourtheen-Stream. Făcêndu-se nópte, Burii s'au retras spre Cristiana, după-ce Englesii au început sĕ-i supere cu tunurile.

Academia Română.

Raport asupra lucrărilor făcute în anul 1899—1900.

Domnilor Colegĭ!

Intâia nóstră cugetare la deschiderea sesiunei generale trebue sĕ se întórcă cu recunoscinţă către Augustul Protector şi Preşedinte de onóre al Academiei, Majestatea Sa Regele, şi către Familia Regală. Bună-voinţa şi interesul, ce Majestatea Sa arată în tóte ocasiunile progresului culturei naţionale, şi în deosebĭ Instituţiunii nóstre, întăresce neîncetat simţĕmintele de respect şi de dovament, pe carĭ Academia le pórtă Dinastiei.

Academia a luat parte cu ţéra întrégă la via îngrijire, ce a născut bóla primejdiósă, care atinsese pe Alteţa Sa Regală Principele Carol. Am trecut prin aceleaşĭ dile de emoţiune şi de nelinişte ca şi atuncĭ, când viaţa Alteţei Sale Regale Principelui Moştenitor era în pericol. Impărtăşind bucuria generală pentru fericita însănĕtoşare a Principelui, Instituţiunea nóstră a esprimat Majestăţii Sale Regelui, printr'o adresă, felicitările cele mai călduróse şi urările sale, ca Dumnedeu sĕ ferésca întot-déuna, ca şi până acum, Dinastia şi ţéra de nenorocirĭ. Majestatea Sa Regele a onorat Academia cu un călduros rĕspuns telegrafic dela Sinaia.

In şedinţa dela 7 Maiŭ, secretarul d-vóstrĕ general a cetit, ca şi în alţĭ anĭ, un memoriu despre semnificarea dilei de 10 Maiŭ 1866, când Majestatea Sa Regele Carol a intrat întâia-dată în capitala Sa.

I. Membrii Academiei.

Două perderĭ a suferit Academia în cursul anului, prin încetarea din viaţă a membrului sĕu corespondent Dr. Gheorghe Assaky şi a membrului sĕu onorar Dr. Francisc *Bock*.

Dr. Gheorghe Assaky ajunsese sĕ ocupe, prin lucrările sale, un loc de frunte între învĕţaţii, carĭ cultivă sciinţa medicinei. El câştigase o posiţiune importantă în corpul universitar din Francia, unde-şĭ făcuse studiile, şi reputaţiunea sa sciinţifică era stabilită, când fuse chemat, în 1886, ca sĕ fiă profesor la Facultatea de Medicină din Bucurescĭ. Aci lecţiunile sale au inaugurat o şcólă nouă, întemeiată mai cu sémă pe observaţiunĭ şi pe lucrărĭ practice. Profesor de chirurgie mai întâiŭ, apoi de ginecologiă, Dr. Assaky a format în amêndouĕ aceste specialităţĭ discipolĭ ale căror nume sunt astădĭ cunoscute şi cărora li-a însuflat cu deosebire iubirea de cercetărĭ şi lucrărĭ sciinţifice. O bólă grea i-a întrerupt activitatea şi a pus capĕt vieţii sale la 22 Aprilie trecut. Intre Dr. Assaky şi Academiă, înafară de relaţiunile create prin alegerea sa în 1890 de membru corespendent al Instituţiunii nóstre, erau şi legăturĭ de-o altă natură. Dr. Assaky a fost nepotul şi unul din esecutorii testamentarĭ a lui Vasilie Adamachi, generosul binefăcĕtor al Academiei şi al tinerimii studióse. In acéstă calitate, el a dat Academiei concurs desinteresat şi călduros pentru a înlesnì şi grăbì îndeplinirea voinţei unchiului sĕu. Instituţiunea nóstră a ţinut sĕ şĭ împlinéscă o piósă datoriă, decidênd, ca în semn de omagiu, piatra amintitóre de pe mormêntul regretatului nostru coleg sĕ fiă aşedată de Academiă.

D-l Dr. V. Babeş a făcut, în şedinţa dela 7 Maiŭ, o espunere amĕnunţită despre activitatea d-rului Gheorghe Assaky.

Dr. Francisc Bock, membru onorar al Academiei încă din 1871, era un erudit cunoscĕtor al anticităţilor şi artei religióse creştine. El a publicat studii fórte preţuite asupra artei religióse în Evul mediu. Dr. Bock a încetat din viaţă la 19 Aprilie (1 Maiŭ) la Aix-la-Chapelle.

(Va urma.)

ULTIME SCIRI.

Budapesa, 22 Martie. Adĭ s'a format *primul club al deputaţilor naţionalĭ săsescĭ.* Preşedintele clubului e deputatul Wilhelm *Bruckner*, vicepreşedinte Henric *Schwicker*.

Viena, 22 Martie. Guvernul bulgar a protestat în mod formal în contra mĕsurilor luate de România cu privire la cérta pentru hotarele insulelor Eşec-Adâ şi cere, ca afacerea acésta, precum şi a altor insule dunărene sĕ fiă supuse unui arbitriu conform spiritului hotărîrilor conferenţei dela Haga.

Miramare, 22 Martie. Cununia archiducesei Stefania cu contele Lonyai s'a sĕvêrşit adĭ aicĭ.

Londra, 22 Martie. Corespondentul lui „Daily Mail“, care a sosit din Bloemfontein în Capstadt, anunţă, că în timp de trei sĕptĕmânĭ nu vor mai fi lupte, deóre-ce se urméză negociărĭ.

Din *Lourenzo-Marqueze* i-se vestesce lui „Times“, că se plănuesce unirea Transvaalului cu Oranje, *Krüger* fiind preşedinte, ér *Steyn* comandant suprem.

Pretoria, 22 Martie. Burii au dobêndit o mare învingere asupra Englesilor la *Lobatzi.* Englesii au fost respinşĭ cu pierderĭ marĭ. Burii au prins mulţĭ soldaţĭ englesĭ şi 15 lădĭ cu cartuşe.

La *Bethulie* într'o mare luptă *Englesii au fost bătuţĭ şi respinşĭ cu pierderĭ fórte marĭ.*

Literatură.

O carte valorósă, scrisă de d-l *Ioan Popea*, profesor la şcólele române din Braşov. Cartea este întitulată: „***Caractere morale***, esemple şi sentinţe culese din istoriile şi literaturile poporelor vechĭ şi moderne“. Acéstă carte, atât prin esteriorul sĕu elegant, cât şi prin cuprinsul sĕu bogat, de aprope 400 pagine, este o adevĕrată podóbă în literatura nóstră. Vom căuta s'o facem mai de-aprópe cunoscută cetitorilor noştri; de-ocamdată ne mărginim a atrage asupra ei atenţiunea tuturor Românilor iubitorĭ de carte; în ea cetitorul va găsi o comóră nespus de preţiósă de învĕţăturĭ, de mângăierĭ, de însufleţirĭ spre tot ce e moral, nobil şi frumos. Preţul 1 fl. 25 cr. (cu posta 1 fl. 35.) Pentru România 3 Lei, la care este a se adauge şi portul postal. — Se află de vêndare la Tipografia „A. Mureşianu“, la librăria N. I. Ciurcu şi la librăria H. Zeidner în Braşov.

Dela „Tipografia A. Mureşianu“ din Braşov,
se pot procura următórele cărţi:

Cărţi de rugăciuni şi predici.

Anghira Mântuirei, cărticea de rugăciuni şi de cântări pentru mângăerea sufletéscă a drept credincioşilor creştinĭ, *Ediţiunea IV corectată*. Gherla, Tipografia diecesană 1899, Un esemplar în păreţĭ tarĭ coloraţĭ 35 cr. (plus 5 cr. porto.)

Mărgăritarul Sufletului, carte de rugăciunĭ şi cântărĭ, întocmită pentru tóte trebuinţele vieţii. *Ediţiunea IV.* Gherla, Tip. „Aurora“ A. Todoran 1899. Conţine peste 384 pag. Legată în păreţĭ tarĭ coloraţĭ, costă 50 cr. (cu posta 55 cr.)

Micul mărgăritar sufletesc, cărticică de rugăciunĭ şi cântărĭ, întocmită mai ales pentru copiiĭ mai mărişorĭ. Gherla, Tip. „Aurora“ A. Todoran 1898. Un esemplar legat în păreţĭ tarĭ coloraţĭ costă 22 cr. cu posta 25 cr.)

Carte de rugăciunĭ, cererĭ şi laude întru onórea Preacuratei Fecióre Maria, pentru folosul şi mângăiarea sufletelor. Gherla, Tip. Diecesană, 1898. Preţul unui esemplar legat în păreţĭ tarĭ coloraţĭ 20 cr. (cu posta 23 cr.)

Cuvêntărĭ bisericescĭ pe sĕrbătorile de peste an, scrise de Prepositul capitular *Ioan Papiu*. Pe lângă predicĭ, se mai află în text câte-o instructivă notiţă istorică privitóre la însemnătatea diferitelor sĕrbătorĭ. Conţine vre-o 400 pag. Preţul 1 fl. 50 cr. (în loc de 2 fl. cum era la început), prin postă 1 fl. 60 cr. Aceste predicĭ sunt favorabil apreţiate şi din partea clerului înalt din Romania.

Cuvêntărĭ funebrală şi iertăciunĭ pentru diferite casurĭ de mórte, întocmite de *Ioan Papiu* cunoscutul scriitor bisericesc. Conţin vre-o 400 pag. Preţul numai 1 fl. 50 cr. (prin postă 1 fl. 60 cr.)

Predicĭ pentru Duminecĭ de *Iustin Popfiu*, învĕţatul scriitor bisericesc, marele orator şi bunul Român de odinióră. E o carte de vre-o 500 pag. format mare, tipar modern, cuprindênd predicĭ frumóse pentru tóte Duminecele de peste an. Preţul 2 fl. 20 cr. (prin postă recomandat 2 fl. 35 cr.)

Predice pentru Duminecile de peste an, compuse după catechismul lui Decharbe, de *Vasiliu Christe*. Conţine predicĭ dela Dumineca XI după Rosalii până la Dumineca Vameşului. Preţul 80 cr. (prin postă 85 cr.)

Predicĭ pe tóte Duminecile şi sĕrbătorile de peste an, de *Em. Eleftereseu*, cunoscut atât de bine în cercurile românescĭ din numerósele sale scrierĭ atât de meduóse, instructive şi on atât gust cetite. E o carte mare, de 350 pag. Preţul 1 fl. 50 cr. (4 lei).

*

O carte de legĭ. „Amicul Poporului“ îndreptar în cause administrative şi judecătorescĭ *pentru poporul român*“ de *Titu Vuculescu*, pretor în Pecica maghiară. Cartea e întocmită la înţelesul ţĕranilor, aşa că din ea orĭ-ce plugar, orĭ-ce măestru, orĭ-ce om, care scie ceti, póte sĕ înţelégă lămurit, ce-i este după lege ertat se facă şi ce nu; cum are sĕ-şĭ câştige anumite drepturĭ, la cine sĕ se îndrepte cu plângerea orĭ cu rugarea. Costă 50 cr. (cu posta 55.)

*

„Rĕsboiul pentru neatêrnare“, povestit pe înţelesul tuturor de *George Coşbuc*, este o carte nu numai cât se póte de interesantă, bine scrisă şi atrăgĕtóre, dér tot-odată şi cea mai eftină între cărţile românescĭ, apărute până acum. Un esemplar în format mare 8⁰ de *283 pagine* costă numai 50 cr. (cu posta 55 cr.). Cu deosebire ar fi de dorit se se rĕspândéscă cât mai mult în straturile poporului, fiind ea în adevĕr scrisă „pe înţelesul tuturor“.

Scrierĭ economice:

Agrologia sĕu Agricultura generală de Dr. *G. Maior*, profesor la şcóla centrală de agricultură din Bucurescĭ. E cea mai bogată şi tot-odată cea mai temeinică scriere românéscă cu privire la cultura pământului (aratul sĕmĕnatul, gunoiul etc., etc.) Conţin 217 figurĭ de-ale diferitelor aparate economi (plugurĭ, grape, tăvălugurĭ etc.) E o carte fórte mare, de 524 pag. şi costă numai 2 fl. 50. (cu posta recomandat 2 fl. 75 cr.)

Fitotechnia sĕu Cultura specială a plantelor, scrisă tot de D-l *G. Maior*. Acéstă carte se estinde pe 611 pagine format mare şi conţine in text 202 figurĭ. Cuprinsul e fórte bogat, arĕtând cu de-amĕruntul soiul modul de cultura, bólele şi vindecarea etc. gentru fiă care plantă. precum cereale (tot felul de cucate, ca grâu, sĕcară, orz, ovĕs, orez, meiŭ, cucuruz, hrisca, etc.); apoi mazere, linte, mazĕriche, rapiţă, mac, şofran, hemeiŭ, in, cânepă, tutun, cartofĭ, tot felul de sfecle, hrén curechiŭ, şi alte multe. Apoi diferite plante de nutreţ, ca lucernă, trifoiŭ, mohor, cucuruzul verde nutreţ, diferite composiţiunĭ pentru fênaţe şi păşunĭ artificiale etc. Al-capitlu tractéză despre cultura fênaţelor, altul irigaţiunĭ, altul despre păşunĭ etc. Preţul 4 fl. (trimis cu posta recomadat 4 fl 25 cr.)

„Stupăritul“, întocmit cu deosebire pentru popor, pentru începĕtorĭ şi pentru toţĭ iubitorii de acest ram al economiei, de *Constantin Dimian*, preot în Breţcu. O carte de 154 pag. format mare 8⁰. Preţul 80 cr. (cu posta 85 cr.)

Cartea stuparilor sătenĭ de Romul *Simu*. Cu mai multe ilustraţiunĭ în text. Editura Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiului. Preţul 40 cr. trimis francat.

Insoţirile de credit împreunate cu însoţirĭ de consum, de vêndare, de vierĭ, de lăptarĭ etc. Indreptare practică pentru înfiinţarea şi conducerea de astfel de însoţirĭ, de F. W. Raiffeissen. *Ediţiunea a V-a.* Trad. de *Dr. A. Brote*. Editura Reuniunei rom. de agricultură din comit. Sibiiului. Conţine 227 pag. şi costă 80 cr. (Cu posta 90 cr).

Grădina de legume, de *Ioan F. Negruţiu*, profesor în Blaşiŭ. Pentru poporul nostru, scrierea d-lui prof. Negruţiu e de cel mai mare folos practic şi, pe cât scim, în literatura nóstră de dincóce e singura scriere mai bună în acéstă materiă. Costă 25 cr (plus 3 cr. porto).

Cele mai de lipsă cunoscinţe despre Legea veterinară — o carte fórte necesară pentru economii de vite. Editura Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiului. Conţine 134 pag. format mare şi costă numai 30 cr. (cu posta 35 cr).

„Cartea Plugarilor“ sĕu povestirĭ economice despre grădinărit, economia câmpului, crescerea vitelor“ etc. scrisă de *Ioan Georgescu*. Tractéză despre legumărit, gunoiŭ, lucrarea pământului, sĕmĕnăturĭ, vierit, păduri, crescerea cailor, vitelor, galiţelor etc. Un esemplar de 90 pag. costă 25 cr. (plus 3 cr. porto). Acéstă carte a eşit numai acum de sub tipar.

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.
Redactor responsabil: Gregoriu Maior.

Cursul la bursa din Viena.

Din 22 Martie 1900.

Renta ung. de aur 4%	97.05
Renta de corône ung. 4%	93.50
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½%	100.20
Impr. căil. fer. ung. în argint 4½%	100.20
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	99.—
Bonurĭ rurale ungare 4%	93.10
Bonurĭ rurale croate-slavone	93.50
Impr. ung. cu premii	164.—
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Seghedin	141.50
Renta de argint austr.	99.30
Renta de hârtie austr.	99.10
Renta de aur austr.	98.20
Losurĭ din 1860.	136.—
Acţiĭ de-ale Băncei austro-ungară	127.80
Acţiĭ de-ale Băncei ung. de credit.	187.25
Acţiĭ de-ale Băncei austr. de credit.	135.40
Napoleondorĭ	19.29
Mărcĭ imperiale germane	118.65
London vista	242.95
Paris vista.	96.37½
Rente de corône austr. 4%	99.45
Note italiene.	90.15

Cursul pieţei Braşov.

Din 23 Martie 1900.

Bancnota rom.	Cump.	18.88	Vênd.	19.—
Argint român.	Cump.	18.60	Vênd.	18.70
Napoleond'orĭ.	Cump.	19.20	Vênd.	19.30
Galbenĭ	Cump.	11.30	Vênd.	11.40
Ruble Rusescĭ	Cump.	127.—	Vênd.	128.—
Mărcĭ germane	Cump.	58.50	Vênd.	—.—
Lire turcescĭ	Cump.	10.70	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina 5%		100.—	Vênd.	101.—

ANUNCIURI

sunt a se adresa subscrisei administraţiunĭ. In casul publicăriĭ unuĭ anunciu maĭ mult de odată se face scădĕmênt care cresce cu cât publicarea se face maĭ de multe-orĭ.

Administr. „Gazetei Trans.“

Sz. **730** és **744**—1900. tlkvi.

Arverési hirdetményi kivonat.

A brassói kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhirré teszi, hogy Albina takarék és hitelintézet brassoi fioktelepe és Enescu Iosif végrehajtatónak Balea Bucur Iuon és neje végrehajtást szenvedők elleni 550 frt. és 230 frt. tőkekövetelés és járulékai iránti végrehajtási ügyében a brassói kir. törvényszék (a zernesti kir. járásbiróság) területén levő, Szohodol községy határán fekvö a Szohodoli 51 sz tljkvben a † 264, 265, 266, 267, 270/1, 272/3, 263/1. Avisz egész ingatlanra 1028 koronában a † 268, 269 hrsz. egész ingatalanra 50 koronában, ezennel megállapitott kikiáltási árban az árverést elrendelte és pedig a 268, 269 hrsz. ingatlanokra csupán Enescu Iosif végrehajtató érdekében, ugy hogy ha nevezett az árverástől bár mi okból el állana az árverésen ezen ingatlanok kivételével csupán a 264, 265, 266, 267, 270/1 272/3 és 263/1 hrsz ingatlanok bocsárátnak arverés alá éshogy a fennebb megjelölt ingatlanok az **1900 évi Iunius hó 2-ik napján d. e. 9 órakor** Szohodol község házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapitott kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Arverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy az 1881. LX. t. cz. 42 §-ában jelzett árfolyamnál számitott és az 1881-ik évi november hó 1-én 3333 sz. alatt kelt igazságügy-miniszteri rendelet 8 §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170 §-a értelmében a bánatpénznek a biróságnál előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerü elismervényt átszolgáltatni.

Brassó. 1900 évi február hó 17-én.

A kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság

Dr GRÜNFELD
egyesbiró

900.1—1

ABONAMENTE
LA
„GAZETA TRANSILVANIEI“

Preţul abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe trei lunĭ	3 fl. —
Pe şese lunĭ	6 fl. —
Pe un an	12 fl. —

Pentru România şi străinătate:

Pe trei lunĭ.	10 fr.
Pe şese lunĭ	20 fr.
Pe un an	40 fr.

Abonamente la numerele cu data de Duminecă.

Pentru Austro-Ungaria:

Pe an	2 fl. —
Pe şese lunĭ	1 fl. —
Pe trei lunĭ	50 cr.

Pentru România şi străinătate:

Pe an	8 francĭ.
Pe şese lunĭ	4 francĭ.
Pe trei lunĭ	2 francĭ.

Abonamentele se fac mai uşor şi mai repede prin **mandate postale.**

Domnii carĭ se vor abona din nou, sĕ binevoiéscă a srcie adresa lămurit şi a arăta şi posta ultimă.

Administraţiunea „Gazetei Transilvaniei“.